

DE ONDERWIJSVISITATIE **Vastgoed**

Een evaluatie van de kwaliteit van de professionele opleiding
Bachelor in het vastgoed aan de Vlaamse hogescholen

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Brussel - februari 2016

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
VASTGOED**

Een gedrukte versie van dit rapport kan tegen betaling bekomen worden bij de Cel Kwaliteitszorg.

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32 (0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2016/12.784/4

HOGESCHOOL GENT

Bachelor in het vastgoed

SAMENVATTING

Bachelor in het vastgoed Hogeschool Gent

Op 6 en 7 mei 2015 werd de professionele Bachelor in het vastgoed van de Hogeschool Gent, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Bachelor in het vastgoed vormt samen met zes andere bacheloropleidingen de faculteit Natuur en Techniek (FNT) van de Hogeschool Gent. De opleiding richt twee afstudeerrichtingen in: Makelaardij en Landmeten. Sinds academiejaar 2013-2014 biedt de opleiding daarenboven een traject Makelaardij via afstandsonderwijs aan.

De opleiding kiest bewust voor een breed gediversifieerd uitstroomprofiel. Ze wenst de studenten op te leiden tot zelfstandige, kritische en gemotiveerde professionals op het vlak van vastgoed-makelaardij en landmeten. De professionals dienen de vooropgestelde competenties, kennis en vaardigheden te kunnen implementeren in de verschillende deelsectoren van de bouw- en vastgoedwereld en dienen te beschikken over een flexibele en pluralistische houding ten opzichte van een snel evoluerende samenleving.

In academiejaar 2013-2014 zijn 746 studenten ingeschreven in de opleiding Vastgoed aan Hogeschool Gent.

Programma

Het modeltraject omvat 180 studiepunten, gespreid over drie jaren. Het traject afstandsleren is identiek aan het modeltraject, maar wordt aangeboden als traject op maat van de student.

De opleiding kiest ervoor de sterk praktijkgerichte opleidingsonderdelen te spreiden over meerdere semesters en modeltrajecten om studenten beter in staat te stellen de theorie concreet te vertalen naar de praktijk. Het opleidingsprogramma is voor beide afstudeerrichtingen opgebouwd rond de leerlijnen algemene vorming, bouwtechnische vorming, juridische vorming, beroepspraktijk en de leerlijn geïntegreerd project, waarmee de opleiding er volgens de studenten in slaagt de breedheid van het geheel te weerspiegelen. De leerlijn beroepspraktijk betreft specifieke vorming in makelaardij of landmeten, afhankelijk van de gekozen afstudeerrichting. Binnen de leerlijn geïntegreerde vorming wendde de studenten de inhoud van de eerste leerlijnen aan in realistische werksituaties, wat de studenten toelaat de opgedane kennis te implementeren in de praktijk. De indeling van de opleidingsonderdelen in modeltrajecten en leerlijnen zorgt ervoor dat er een structuur van blokken ontstaat die eerder losstaand van elkaar zijn. Algemeen kan de opbouw en samenhang doorheen het programma worden versterkt.

Inhoudelijk biedt de opleiding een interessant en solied programma aan, waarbij de studenten in het derde modeltraject de mogelijkheid krijgen zich te specialiseren aan de hand van keuzeopties. Positief is dat de opleiding hierbij ook rekening houdt met vervolgopleidingen die studenten veelal volgen.

Studenten lopen in het derde modeltraject elf weken stage (20 studiepunten). Voorafgaand aan deze stage lopen studenten sinds academiejaar 2012-2013 twee dagen kijkstage als deel van het vastgoed- en landmeetproject. Studenten kunnen een stageplaats kiezen uit het aanbod van de opleiding maar kunnen ook zelf een stageplaats voorstellen. Tijdens de stage wordt de student begeleid door een stagementor op de stageplaats en een stagebegeleider vanuit de opleiding. Een stagecoördinator bewaakt de totaliteit. De student houdt een logboek bij van zijn werkzaamheden en bezorgt deze wekelijks in de vorm aan een digitaal weekverslag aan de stagebegeleider en de stagementor.

In het laatste semester werken de studenten ook nog een bachelorproef uit, die meestal gelinkt is aan de stageplaats. Voor de begeleiding krijgen de studenten een docent als promotor toegewezen, die de bachelorproef kan koppelen aan het eigen lopende onderzoek. Om de kwaliteit van de bachelorproeven te verhogen is de opleiding bezig met de ontwikkeling van een bronnenboek, waardoor men studenten van in het eerste opleidingsjaar vertrouwd wil maken met onderzoeksggericht werken. Gezien het hoog aantal studiepunten voor de stage en de bachelorproef moet de opleiding ervoor zorgen dat het opzet van de beide opleidingsonderdelen duidelijk inhoudelijk gescheiden en in overeenstemming met de begrote studiepunten is.

De gehanteerde didactische werkvormen sluiten aan bij het hedendaagse denken rond activerend onderwijs. De groepsgrootte wordt aangepast naar gelang de werkvormen en de na te streven competenties. In academiejaar 2014-15 is de opleiding gestart met de invoering van een ontwikkelingsportfolio om het zelfsturend vermogen de studenten te stimuleren. Binnen het afstandsonderwijs wordt vooral aan de hand van begeleid zelfstandig leren gewerkt, waarbij de trajectkoord als didactische methodiek wordt gebruikt. De trajectkoord biedt een structuur aan de cursussen, waardoor alle cursussen een vast stramien volgen. De methodiek wordt sterk gewaardeerd door de studenten, die aangeven dat het de zichtbaarheid vergroot. Gezien de positieve feedback is het aangewezen om deze methodiek ook in te zetten in het modeltraject.

Internationalisering is één van de kernwaarden van de opleiding, wat zich vertaalt in verschillende initiatieven inzake studentenmobiliteit en internationalisation@home enerzijds en docentenmobiliteit anderzijds. Vooral de buitenlandse stageplaatsen springen in het oog; het aantal uitgaande studenten is in academiejaar 2014-2015 dan ook quasi verdubbeld.

Beoordeling en toetsing

De opleiding kiest voor een studentgecentreerde toetspraktijk en hanteert een mix van toetsvormen. Ze besteedt duidelijk aandacht aan de kwaliteit van de toetsing. De opleidingscommissie bewaakt de kwaliteit van de toetsing via een competentie- en toetsdatabase. Ook het opstellen van de toetsen zelf wordt gevolgd. Zo is toetsing een onderwerp van de *peerscreening* die docenten uitvoeren en dienen docenten per vraag het aantal deelpunten en het modelantwoord aan te geven.

De beoordeling van de stage steunt op een doordacht theoretisch systeem en maakt gebruik van het elektronisch platform Qtool. Deze tool laat toe verschillende gewichten toe te wijzen aan de competenties, waardoor bepaalde competenties meer doorwegen bij de beoordeling. Hoewel de stagebeoordeling theoretisch goed in elkaar zit, kan de implementatie nog worden versterkt. Momenteel hebben studenten soms de indruk dat de stagebeoordeling niet altijd even objectief verloopt en ook stage mentoren menen dat de stagebeoordeling ruimte laat voor interpretatie.

De beoordeling van de bachelorproef maakt ook gebruik van Qtool. Bij de beoordeling zijn verschillende personen betrokken. Naast de promotor en een co-promotor die de bachelorproef lezen en beoordelen, is ook een derde jurylid betrokken bij de evaluatie. Het derde jurylid geeft een beoordeling op basis van de presentatie en de verdediging, zonder de bachelorproef te lezen.

Studenten zijn over het algemeen tevreden over het evaluatiebeleid en menen dat de toetsing op een eerlijke manier gebeurt. De examens leunen volgens hen nauw aan bij de verwachtingen. Evaluatiecriteria en voorbeeldvragen zijn beschikbaar. Na afloop hebben studenten de mogelijkheid persoonlijke en kwaliteitsvolle feedback te ontvangen.

Begeleiding en ondersteuning

De materiële voorzieningen zijn aan de maat. De campus beschikt over een indrukwekkende open studieruimte, waar de studenten dankbaar gebruik van maken om materiaal op te zoeken en in groep of zelfstandig aan de slag te gaan. De onlinecursussen op het leerplatform zijn duidelijk en goed ontwikkeld. Ook het overige cursusmateriaal is kwalitatief.

Studenten kunnen gebruik maken van een ruim aanbod aan studiebegeleiding met onder meer een Lassi-test (Learning and studying strategy inventory) en Nederlandse taalvaardigheidstest, een digitaal studiebegeleidingsaanbod, een ombudsdienst en een dienst Studentenaangelegenheden bij psychosociale problemen. Maar de studenten – zowel uit het modeltraject als uit het afstandsonderwijs – waarderen vooral de inspanningen van docenten om zich beschikbaar op te stellen. Ze waarderen de aangeboden vakinhoudelijke begeleiding en hebben het gevoel steeds bij hen terecht te kunnen met hun vragen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het diplomarendement van de opleiding ligt boven het Vlaamse gemiddelde. De gemiddelde studieduur bedraagt in 2012-2013 ongeveer drie jaar en vier maanden. Afgestudeerden uit de ene afstudeerrichting kunnen via een goedgekeurd verkort traject het diploma van de andere afstudeerrichting behalen in drie semesters.

Het werkveld is tevreden over de verworven competenties van de afgestudeerden en is gretig om de studenten aan te werven, zeker wat betreft alumni uit de afstudeerrichting Landmeten. Alumni worden dan ook vlot opgenomen in een brede arbeidsmarkt. Ze voelen zich hier op een voldoende wijze op voorbereid. Meer dan 50% van de afgestudeerden volgt een navorming of bijscholing. Alumni Landmeten volgen veelal het schakelprogramma tot Master in de industriële wetenschappen-landmeten om daarna ook door te stromen naar de masteropleiding. Afgestudeerden Makelaardij starten volgens de gegevens van de opleiding vooral een vervolgtraject binnen management, zoals bijvoorbeeld de Master in de handelswetenschappen of binnen de landmeetsector, zowel op bachelor- als op masterniveau.

OPLEIDINGSRAPPORT

Bachelor in het vastgoed

Hogeschool Gent

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vastgoed aan de Hogeschool Gent. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 6 en 7 mei 2015.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook

het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding Bachelor in het vastgoed vormt samen met zes andere bacheloropleidingen de faculteit Natuur en Techniek (FNT) van de Hogeschool Gent. De hogeschool is het resultaat van twee fusieoperaties. De eerste fusie vond plaats in 1995 waarbij 13 hogescholen samengingen. In 2001 volgde een tweede fusie tussen de Hogeschool Gent en Mercator, de hogeschool van de provincie Oost-Vlaanderen.

De opleiding wordt aangestuurd door de opleidingscommissie, die het beleid uitstippelt. In de opleidingscommissie zetelen de voorzitter en een vertegenwoordiging van docenten en studenten. Voor inhoudelijke en administratieve ondersteuning wordt de opleidingscommissie bijgestaan door de dienst Integrale Kwaliteitszorg en Onderwijsontwikkeling.

De opleiding richt twee afstudeerrichtingen in: Makelaardij en Landmeten. Sinds academiejaar 2013-2014 biedt de opleiding daarenboven een traject Makelaardij via afstandsonderwijs aan.

In academiejaar 2013-2014 zijn 746 studenten ingeschreven in de opleiding Vastgoed aan Hogeschool Gent. De opleiding realiseert hiermee een markt-aandeel van 62 procent.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau voor alle varianten van de opleiding Vastgoed als voldoende.

De opleiding heeft veel aandacht besteed aan de analyse van de **opleidingsspecifieke leerresultaten**, die volgens de commissie passen op niveau 6 en overeenstemmen met de professionele oriëntatie. In een vergelijkend overzicht toont de opleiding aan hoe de opleidingsspecifieke leerresultaten zowel voor Makelaardij als voor Landmeten het domeinspecifieke leerresultatenkader volledig afdekken. De opleidingsspecifieke leerresultaten omvatten algemene competenties, algemene beroepscompetenties, gemeenschappelijke beroepsspecifieke competenties voor de afstudeerrichtingen Makelaardij en Landmeten en aanvullende beroepsspecifieke competenties per afstudeerrichting. Deze competenties kennen een verdere uitwerking in deelcompetenties, gedragsindicatoren, niveau-descriptoren en kregen een inhoudelijk vertaling van de eindcompetenties in gedragsindicatoren met als doel de eindcompetenties bevattelijker te maken voor de studenten. De niveaurescriptoren beschrijven 4 niveaus, waarbij niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur bereikt wordt vanaf niveau 3. Voor een aantal competenties mikt de opleiding hoger. Dit is bijvoorbeeld van toepassing voor competenties omtrent deontologie, waar de opleiding ernaar streeft dat de studenten niveau 4 bereiken. Daar het opleidingsspecifieke leerresultatenkader vrij omvangrijk en detaillistisch is, raadt de commissie de opleiding wel aan zich te bezinnen over het aantal competenties en te reduceren waar mogelijk. De commissie meent immers dat door de grote hoeveelheid competenties het overzicht voor alle betrokkenen mogelijk zou kunnen vertroebelen.

De commissie kan de opleiding volgen in haar bewuste keuze voor een breed gediversifieerd uitstroomprofiel. De opleiding geeft aan deze keuze te hebben gemaakt, daar uit bevestigingen bleek dat alumni terecht komen in een brede arbeidsmarkt. In haar **visie** beschrijft de opleiding studenten te wensen opleiden tot zelfstandige, kritische en gemotiveerde professionals op het vlak van vastgoed-makelaardij en landmeten. De professionals dienen de vooropgestelde competenties, kennis en vaardigheden te kunnen implementeren in de verschillende deelsectoren van de bouw- en vastgoedwereld en dienen te beschikken over een flexibele en pluralistische houding ten opzichte van een snel evoluerende samenleving. Verder wil de opleiding zich profileren als open kenniscentrum, waarbij expertise in onderwijs en vorming, valorisatie van onderzoek, dienstverlening en

praktijkgerichtheid essentieel zijn. Sleutelwoorden zijn voor de opleiding kennis, onderwijsvernieuwing, professionaliteit, internationalisering, teamwork. De commissie vindt de visie vrij algemeen gesteld en adviseert de opleiding deze helderder te maken en bepaalde accenten meer in de verf te zetten en uit te dragen in haar communicatie ten aanzien van de verschillende stakeholders. Daarnaast meent de commissie dat de opleiding de visie sterker dient te formuleren zodanig dat ze meer als leidraad kan dienen voor het onderwijsproces en de evaluatie en op die manier duidelijker vorm kan geven aan het didactisch model.

Sinds academiejaar 2013-2014 biedt de opleiding naast de twee modeltrajecten een traject Makelaardij via afstandsonderwijs aan, waarmee de opleiding zich richt tot werknemers in de sector. Door het aanbieden van afstandsleren wenst de opleiding in te zetten op flexibel leren en diversiteit, wat door de commissie wordt gewaardeerd.

Werkveldvertegenwoordigers geven aan dat de opleiding zich leergierig opstelt ten aanzien van het **werkveld**. Via een structurele resonantiecommissie per afstudeerrichting wordt het werkveld bevraagd en betrokken bij de opleiding. Deze resonantiecommissies komen één keer per jaar bijeen. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers uit het werkveld, de beroepsorganisaties en de onderwijssector. Soms wordt de samenstelling aangevuld met experts indien van toepassing. De opleiding biedt verder bijscholingen aan en wenst op deze manier een bijdrage te leveren aan de professionalisering van het beroepenveld. Om actuele ontwikkelingen in het vakgebied op te volgen stimuleert de opleiding docenten om deel uit te maken van beroepsorganisaties en overlegplatformen. Alumni en werkveld menen dan ook dat de opleiding erin slaagt actuele thema's te integreren binnen de opleiding.

De commissie vindt het sterk dat de opleiding er doelgericht werk van maakt om een **internationaal perspectief** mee te geven aan de opleiding. Strokkend met de visie van de opleiding vertaalde de opleiding dit naar het strategische plan van de opleiding Vastgoed waarin verschillende actieplannen opgenomen zijn die de internationalisering stimuleren. De opleiding kiest ervoor om enkel structurele samenwerkingsovereenkomsten af te sluiten met partners met wie voldoende overeenstemming wordt gevonden. Er wordt echter continu aandacht besteed aan de prospectie van nieuwe partnerinstellingen. De commissie stelt vast dat de opleiding op vlak van benchmarking het opleidingsprogramma op learning outcomes, leerlijnen en inhoud heeft vergeleken met de Saxion Hogeschool en

Haute Ecole Charlemagne. Ze moedigt de opleiding aan hier een blijvend aandachtspunt van te maken. Daarnaast werkt de opleiding nauw samen met de andere opleidingen Vastgoed in Vlaanderen met aandacht voor de eigen accenten, wat de commissie als een kracht beschouwt. Zo manifesteren de opleidingen zich bijvoorbeeld samen ten aanzien van beroepsorganisaties.

De commissie besluit dat de opleiding beschikt over een duidelijk uitgewerkt competentieprofiel dat gelinkt is aan het gevalideerd leerresultatenkader en dit volledig afdekt. De opleidingsspecifieke leerresultaten vormen een solide basis voor de opleiding, maar zijn vrij uitgebreid wat de communicatie en gedragenheid kan bemoeilijken. De opleiding wil de studenten een brede scoop op het werkveld meegeven, wat de commissie waardeert. De visie kan wel nog verder worden versterkt zodat deze meer richtinggevend en inspirerend werkt voor het onderwijsproces en de evaluatie. De opleiding weet via de resonantiecommissies het werkveld op voldoende wijze te betrekken en slaagt erin vinger aan de pols te houden wat betreft actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Een sterk punt is ongetwijfeld de proactieve houding ten aanzien van internationalisering en de internationale dimensie de opleiding uitdraagt. Deze bevindingen afgewend beoordeelt de commissie eerste generieke kwaliteitswaarborg voor alle opleidingsvarianten als voldoende.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding Vastgoed als goed voor het studietraject voor werkstudenten. De commissie beoordeelt het gerealiseerd eindniveau als voldoende voor de afstudeer richting Makelaardij en voor de afstudeerrichting Landmeten.

De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een grote hoeveelheid elektronisch materiaal ter onderbouwing en ondersteuning van het onderwijsproces. Via een **matrix** maakt de opleiding duidelijk op welke manier elk opleidingsonderdeel bijdraagt tot de realisatie van de opleidingsspecifieke leerresultaten en welk niveau voor de verschillende competenties wordt nagestreefd. Het competentieprofiel is geïntegreerd in de ECTS-fiches, waarbij zowel de beoogde eindcompetenties als de inhoudelijke doorvertaling van deze competenties werd opgenomen. De ECTS-fiches worden toegelicht door de docenten, wat maakt dat de studenten hiermee vertrouwd zijn. Naast de ECTS-fiches zijn ook studiewijzers beschikbaar. Studenten afstandsonderwijs hechten veel

belang aan deze inleidende studiewijzers en geven aan hier indicaties te vinden waar mogelijke klemtonen liggen binnen de cursus.

Het **modelprogramma** omvat 180 studiepunten opgesplitst in drie modeltrajecten van 60 studiepunten en kent een semestriële indeling. Het traject afstandsleren is identiek aan het modeltraject, maar wordt aangeboden als traject op maat van de student. Een trajectbegeleider maakt hiervoor een programma op basis van eerder verworven kwalificaties en competenties, dat meestal schommelt tussen de 30 en 45 studiepunten per academiejaar. Van bij aanvang kiezen de studenten een afstudeerrichting.

De opleiding geeft aan dat de inhoudelijke samenhang doorheen het programma is gestoeld op de beoogde basisuitstroomprofielen, namelijk bemiddelaar kopen – verhuren, beheerder van mede-eigendom, rentmeester en bouwpromotor enerzijds en klassiek landmeter en landmeterexpert anderzijds.

De opleiding kiest ervoor de sterk praktijkgerichte opleidingsonderdelen te spreiden over meerdere semesters en modeltrajecten om studenten beter in staat te stellen de theorie concreet te vertalen naar de praktijk. Algemeen vormende opleidingsonderdelen komen vooral aan bod in het eerste modeltraject. Het opleidingsprogramma is voor beide afstudeerrichtingen opgebouwd rond de **leerlijnen** algemene vorming, bouwtechnische vorming, juridische vorming, beroepspraktijk en de leerlijn geïntegreerd project, waarmee de opleiding er volgens de studenten in slaagt de breedte van het geheel te weerspiegelen. De leerlijn beroepspraktijk betreft specifieke vorming in makelaardij/landmeten, afhankelijk van de gekozen afstudeerrichting. Binnen de leerlijn geïntegreerde vorming wenden studenten inhouden van de eerste leerlijnen aan in realistische werksituaties, wat studenten toelaat de opgedane kennis te implementeren in de praktijk. Hoewel de commissie niet twijfelt aan de gegrondheid van de eerste drie leerlijnen, meent ze dat de essentie van het programma in de leerlijn beroepspraktijk en de leerlijn geïntegreerd project ligt. Docenten benadrukken dat de leerlijnen onderling verweven zijn en geen enkele leerlijn op zichzelf staat. Ook de geïntegreerde leerlijn heeft volgens de opleiding een verbindende werking binnen het opleidingsprogramma. Na inkijken van het materiaal en de gesprekken met de verschillende betrokkenen blijft de wisselwerking tussen de verschillende leerlijnen voor de commissie eerder vaag. Ook de verbindende werking van de geïntegreerde leerlijn kan volgens de commissie nog sterker worden uitgewerkt.

Naar aanleiding van de introductie van het domeinspecifiek leerresultatenkader heeft de opleiding enkele **programmawijzingen** en verfijningen binnen het programma aangebracht. Zo werd met de invoering van de niveauopbouw en de bijhorende niveaudecriptoren, een groeistructuur binnen het programma aangebracht. De opleiding geeft aan dat dit ervoor heeft gezorgd dat inhouden en competenties logischer op elkaar volgen om tot de eindcompetenties te komen. Tegelijkertijd heeft de opleiding ervoor gekozen het aantal volgtijdelijkheden drastisch te verminderen om de flexibiliteit ten goede te komen. De commissie waarschuwt voor het creëren van tegenstrijdigheden door enerzijds de opbouw die doorheen het programma loopt te versterken én anderzijds het aantal volgtijdelijkheden af te bouwen.

Op basis van bovenstaande bevindingen meent de commissie dat de indeling van de opleidingsonderdelen in modeltrajecten en leerlijnen ervoor zorgt dat er een blokkenstructuur ontstaat die het programma indeelt in 15 blokken met opleidingsonderdelen die eerder losstaand van elkaar zijn. Er is horizontale en verticale samenhang doorheen het programma in de hoofden van de docenten, maar ook de studenten kunnen er de vinger niet op leggen.

De commissie mist bovendien in het huidige programma elementen die het mogelijk maken om de weg naar het beoogde eindniveau als samenhangend te ervaren. Zo mist de commissie momenteel een opbouw in de projecten als voorbereiding tot de stage en de bachelorproef.

Algemeen meent de commissie dat de opbouw en samenhang doorheen het programma kan worden versterkt. Ze meent dat het huidige model makkelijker hanteerbaar is in een meer technische afstudeerrichting als Landmeten dan in de meer commercieel georiënteerde afstudeerrichting Makelaardij waar meer binding nodig is om de beoogde leerresultaten te bereiken. De commissie beveelt de opleiding aan te onderzoeken hoe meer binding tussen de verschillende blokken kan gerealiseerd worden.

De commissie meent dat de opleiding erin slaagt een **inhoudelijk** interessant en solied programma aan te bieden voor de verschillende trajecten. In het derde modeltraject hebben studenten de mogelijkheid zich te specialiseren aan de hand van keuzeopties, waarmee de opleiding inspeelt op de differentiatie in vraag en aanbod van de markt en iedere student de mogelijkheid biedt met een net iets ander competentiepakket af te studeren. Dat de opleiding hierbij ook rekening houdt met vervolg-

opleidingen die studenten veelal volgen, beschouwt de commissie als een duidelijke sterkte. Algemeen stelt ze vast dat de opleiding vooral voor de afstudeerrichting Landmeten enkele sterke opleidingsonderdelen weet aan te bieden, zoals o.a. 3D-modelling en hydrografie, en stelt ze het op prijs dat binnen deze afstudeerrichting wordt ingezet op de ontwikkeling van het profiel GEO-IT.

Studenten uit het derde modeltraject lopen elf weken **stage**, waarvoor 20 studiepunten worden begroot. Zowel studenten, alumni als werkveld zijn tevreden over de duur van de stage. Voorafgaand aan deze stage lopen studenten sinds academiejaar 2012-2013 twee dagen kijkstage als deel van het vastgoed- en landmeetproject. Studenten hebben de mogelijkheid zelf een stageplaats te selecteren. Nieuwe stageplaatsen worden steeds door de opleiding gescreend. Alumni Makelaardij geven aan tijdens de stage soms nog te weinig zelf te mogen ondernemen waardoor de toegevoegde waarde soms beperkt is. Ze geven hierbij aan dat het moeilijk is om tijdens de stage kritiek te geven met betrekking tot de stageplaats indien het contact en de stageopdracht niet verloopt zoals afgesproken. Door studenten na afloop van de stage te bevragen over de stageplaats, wenst de opleiding meer zicht te krijgen op de kwaliteit van de stageplaatsen. De commissie realiseert zich dat het een grote klus is om goede stageplaatsen te vinden, maar beveelt de opleiding aan blijvend in te zetten op de kwaliteitsbewaking aangaande de invulling van de stage en de keuze van stageplaatsen, zeker gezien het gewicht van deze stage ten aanzien van de volledige opleiding. Tijdens de stage wordt de student begeleid door een stagementor op de stageplaats en een stagebegeleider vanuit de opleiding. Een stagecoördinator bewaakt de totaliteit. Uit gesprek met stagementoren blijkt dat ze onvoldoende weet hebben wat het belang van de stage in het vormingspakket is. De commissie meent dat de opleiding hier sterker dient op in te zetten. In de eerste stageweek neemt de stagebegeleider telefonisch contact op met de stageplaats. Later volgen twee stagebezoeken van de stagebegeleider op de stageplaats. Tijdens zo'n stagebezoek treedt de stagebegeleider in dialoog met de stagementor over de vooropgestelde competenties en de stagetaken. De student dient tussentijds zijn werkzaamheden bij te houden in een logboek en bezorgt deze wekelijks in de vorm aan een digitaal weekverslag aan de stagebegeleider en de stagementor.

Naast de stage dienen studenten in het laatste semester een **bachelorproef** uit te werken, waarvan het proces volgens de commissie nog kan worden bijgeschaafd. Op basis van de stage zoekt de student een aangepast bachelorproefonderwerp en legt dit ter goedkeuring voor aan

de opleiding. Veel bachelorproefonderwerpen zijn dan ook rechtstreeks gelinkt met de stageplaats. Gezien het hoog aantal studiepunten voor de stage en de bachelorproef meent de commissie de opleiding er alert voor dient te zijn dat het opzet van beide opleidingsonderdelen, al dan niet gerelateerd, duidelijk inhoudelijk gescheiden en in overeenstemming met de begrote studiepunten is. Voor de begeleiding krijgen de studenten een promotor toegewezen. Docenten zijn tevreden dat deze koppeling gebeurt op basis van de inhoudelijke match tussen het bachelorproefonderwerp en de eigen competenties en de interesses. Ze waarderen het wanneer ze de lopende bachelorproefprojecten kunnen koppelen aan eigen onderzoek. De commissie meent dat de link tussen het eigen onderzoek van de opleiding en de bachelorproeven in de toekomst nog kan worden versterkt. Naast de eigen promotor kunnen studenten ook terecht bij de bachelorproefcoördinator. Ter ondersteuning van het proces richt de opleiding twee verplichte lees- en feedbackmomenten in en wordt er taalbegeleiding voorzien in functie van het schrijfproces. Om de kwaliteit van de bachelorproeven te verhogen is de opleiding bezig met de ontwikkeling van een bronnenboek, waardoor men studenten van in het eerste opleidingsjaar vertrouwd wil maken met onderzoeksggericht werken. De commissie beveelt de opleiding aan tevens de uitwerking van de bachelorproef door studenten te versterken en hierbij te focussen op het systematisch doorlopen van alle stappen van een onderzoekscyclus door studenten. Ze raadt de opleiding aan hiervoor verder inspiratie op te doen in de literatuur rond toegepast praktijkgericht onderzoek.

In haar **didactische visie** benadrukt de opleiding het belang van een authentieke leeromgeving, vorming van de persoon/ beroep/maatschappij en het hanteren van flexibele leerpaden. De opleiding wil studenten hierbij aanzetten tot actief en levenslang leren en hen uitdagen tot kritische en probleemoplossend denken. De opleiding geeft aan dat het didactisch model vrij sterkt steunt op de analyse van de competenties die door de opleiding zijn uitgeschreven, waarbij op zoek wordt gegaan naar de werkvormen die daar het nauwst op aansluiten. De commissie kan zich vinden in deze logische koppeling maar wijst erop dat door de vrij verregaande detaillering op het niveau van de gedragsindicatoren het globaal beeld zoek kan geraken. De gehanteerde didactische werkvormen in beide afstudeerrichtingen sluiten aan bij het hedendaagse denken rond activerend onderwijs. Verschillende didactische **werkvormen** zoals hoorcolleges, onderwijsleergesprekken, werkstukken, casussen, begeleid zelfstandig leren, groepswerken, practica, discussies, rollenspelen, excursies wisselen elkaar af. De groepsgrootte wordt aangepast naar gelang de werkvormen en de

na te streven competenties. De opleiding richt projectwerk in waarbij gewerkt wordt aan reële cases volgens de Agile-planningsmethodiek. Voor de projecten wordt in groepjes van maximaal 6 studenten samengewerkt, begeleid door een projectcoach. De vakoverschrijdende taken die studenten maken in functie van de projecten worden tevens geëvalueerd door docenten in andere opleidingsonderdelen. In academiejaar 2014-15 is de opleiding gestart met de invoering van een ontwikkelingsportfolio om het zelfsturend vermogen de studenten te stimuleren. De commissie waardeert dat de opleiding met de invoering van het portfolio de studenten mede verantwoordelijk wenst te maken voor het eigen leerproces en hen wenst te stimuleren om hun interesseveld te verruimen. De opleiding heeft tot doel de kijkstage later te integreren binnen de portfolio-opdracht. In het derde modeltraject zal de portfolio-opdracht uitmonden in een showcaseportfolio waarmee de student zich kan specialiseren en profileren ten aanzien van het werkveld. De opleiding wil de evaluatie van het showcaseportfolio meenemen in de stagebeoordeling.

De didactische aanpak is verschillend voor de modeltrajecten en het **afstandsonderwijs**. Binnen deze laatste variant wordt vooral aan de hand van begeleid zelfstandig leren gewerkt, waarbij de trajectkoord als didactische methodiek wordt gebruikt. De trajectkoord biedt een structuur aan de cursussen, waardoor alle cursussen een vast stramien volgen. Het biedt docenten de mogelijkheid hun cursus aan te bieden volgens wat voor hen de meest efficiënte volgorde is om de cursusinhoud te verwerken. Ook zelftesten en vrijblijvende contactmomenten maken deel uit van deze trajectkoord. De commissie stelt vast dat deze vormgeving en het achterliggend didactisch concept ook vruchten afwerpt en perspectieven biedt voor de modeltrajecten. De methodiek wordt immers sterk gewaardeerd door de studenten, die aangeven dat het de zichtbaarheid vergroot. De commissie moedigt de opleiding dan ook aan om hier verder op in te zetten en het geheel blijvend te evalueren.

Internationalisering is één van de kernwaarden van de opleiding, wat zich op opleidingsniveau vertaalt in initiatieven inzake studentenmobiliteit en internationalisation@home enerzijds en docentenmobiliteit anderzijds. De opleiding start vanaf het eerste opleidingsjaar met het aanbieden van informatie omtrent internationalisering en is ook aanwezig op infodagen om hierover informatie te verstrekken. Studenten uit het tweede modeltraject Makelaardij kunnen op vrijwillige basis intekenen voor een internationale projectweek in samenwerking met Fontys Hogeschool Eindhoven, AP Hogeschool Antwerpen en ESPI Paris. De studentenmobiliteit

kent een sterke toename in academiejaar 2014-2015, waarbij het aantal uitgaande studenten quasi is verdubbeld. De commissie is hierbij sterk onder de indruk van de buitenlandse stageplaatsen waar studenten terecht komen. Ook docenten stimuleren een buitenlandse ervaring voor studenten. Ze beschouwen een internationale ervaring als een absolute meerwaarde voor studenten, die na het afstuderen terecht zullen komen in een snel evoluerende maatschappij waar het belang van samenwerken nog zal toenemen.

Studenten zijn tevreden over de **materiële voorzieningen**. Studenten afstandsonderwijs genieten dezelfde faciliteiten en voorzieningen als de studenten uit het modeltraject.. Op de campus Schoonmeersen bevindt zich een indrukwekkende open studieruimte, waar de studenten dankbaar gebruik van maken om materiaal op te zoeken en in groep of zelfstandig aan de slag te gaan. De opleiding beschikt over een digitaal leerplatform, Chamilo, dat door de studenten sterk wordt gewaardeerd. Zowel studenten uit het modeltraject als studenten afstandsonderwijs geven aan dat de onlinecursussen op het leerplatform duidelijk en goed zijn ontwikkeld. Studenten afstandsonderwijs waarderen dat docenten filmpjes uploaden en verrijkend leermateriaal aanbieden. De cursussen zijn opgesplitst in leerpaden, waarbij het voor studenten duidelijk is hoeveel procent van het leerpad ze al hebben doorgenomen. Docenten geven aan ook dankbaar gebruik te maken van de mogelijkheid om oefeningen op het leerplatform te plaatsen en deze te voorzien van feedback. Per opleidingsonderdeel beschikken de studenten over een cursus die door de docent is ontwikkeld, een handboek of projecthandleiding. Docenten geven verder aan de resultaten van eigen onderzoek op te nemen in het cursusmateriaal. De kwaliteit van het cursusmateriaal is volgens de studenten afhankelijk van docent tot docent, maar steeds aan de maat. Ook de commissie meent dat de opleiding beschikt over voldoende kwalitatief cursusmateriaal. Het werkveld waardeert dat de opleiding contact opneemt met hen om het leermateriaal te voeden en up to date te houden.

Het professioneel karakter van het toegewijd **team** lijkt de commissie een duidelijk sterkte. Het team telt op het tijdstip van het visitatiebezoek 16,5 VTE en 4,35 VTE via service-onderwijs vanuit andere vakgroepen. Door samen te werken met collega's binnen verschillende opleidingsonderdelen tracht de opleiding de werkdruk te verminderen. De opleiding kan eveneens beroep doen op de ondersteuning van de facultaire diensten. Zo geven de docenten aan tevreden te zijn over de ondersteuning die ze krijgen bij de omzetting van hun materiaal voor het studietraject

voor werkstudenten. De opleiding trekt bewust actieve experts uit het werkveld aan als docenten. Hun aan de praktijk gerelateerde achtergrond bevordert de in de visie vooropgestelde authenticiteit. Studenten waarderen de kwaliteit van het docententeam en vinden het een meerwaarde dat een groot aandeel docenten praktijkervaring heeft. Docenten geven aan dat binnen het team een spontane dynamiek heerst wat overleg betreft. Via peerscreening stemmen docenten hun opleidingsonderdelen op elkaar af. Opleidingsoverschrijdende informatie wordt gedeeld in de vakgroepen waar docenten deel van uit maken over de opleidingen en faculteiten heen. Recentelijk werd de keuze gemaakt om andere personen te laten zetelen in de opleidingscommissie en in de vakgroepen. Hoewel de verslagen van de verschillende overleggroepen steeds raadpleegbaar zijn voor alle betrokkenen, werden teamvergaderingen ingericht om het overzicht te behouden en de doorstroom van informatie te verzekeren. Ook de commissie meent dat het belangrijk is dat alle partijen elkaar op teamniveau regelmatig formeel blijven ontmoeten. De opleiding beschikt over een onthaalbeleid voor nieuwe medewerkers, waarbij deze ook door de opleidingsvoorzitter worden geïnformeerd over de opleidingsdoelstellingen. Medewerkers kunnen intekenen op een didactisch professionaliseringsaanbod van de Associatie Universiteit Gent. Docenten volgen naast onderwijskundige bijscholingen binnen de faculteit regelmatig bijscholingen vanuit de beroepspraktijk. In informatieve sessies wisselen medewerkers nadien informatie uit over de gevolgde bijscholingen. Ook via stage- en bachelorproefbegeleiding trachten docenten de vinger aan de pols te houden wat betreft ontwikkelingen in het werkveld. De commissie waardeert daarenboven de sterke inzet van de opleiding op vlak van dienstverlening naar het werkveld toe.

De opleiding kent een gedifferentieerde **instroom**. Het merendeel van de studenten heeft een ASO- en TSO-achtergrond (respectievelijk 47 en 46 procent in academiejaar 2012-2013). Het aantal zij-instromers is de laatste jaren opvallend toegenomen, vooral binnen de afstudeerrichting Makelaardij. Om studenten aan te trekken organiseert de opleiding infodagen en opendeurdagen en is ze vertegenwoordigd op SID-IN beurzen. Brochures voor het modeltraject en het traject afstandsonderwijs zijn beschikbaar. Het valt op dat studenten die intekenen voor dit laatste traject veelal erg gemotiveerd zijn om de opleiding aan te vatten.

Op vlak van **studiebegeleiding** leggen instromende studenten bij aanvang van de opleiding een Lassi-test (Learning and studying strategy inventory) en Nederlandse taalvaardigheidstest af, wat resulteert in een feedbackrapport. De opleiding biedt een zelfstudiepakket aan om de Nederlandse vaardig-

heden aan te scherpen. De commissie steunt de opleiding om hier verder op in te zetten daar de kennis van de moedertaal en nadien ook van andere talen bij studenten nog verder dient te worden bijgeschaafd. Om hun studievastigheden te verbeteren kunnen studenten intekenen voor specifieke workshops en beroep doen op een digitaal studiebegeleidingsaanbod. Indien nodig is er voor studenten een ombudspersoon beschikbaar die vooral inzet op de preventie en bemiddeling bij conflicten. Voor psychosociale problemen kunnen de studenten terecht bij de dienst Studentenaangelegenheden. De inspanningen van docenten om zich beschikbaar op te stellen zijn opvallend. Zo bieden docenten extra ondersteuning en studieadvies indien studenten hier nood aan hebben. Opleidingsonderdelen waar studenten problemen systematisch mee ondervinden worden door de opleiding opgevolgd. Indien nodig wordt een remediëringaanbod voorzien, wat bijvoorbeeld gebeurde voor het vroegere opleidingsonderdeel Wiskunde. Studenten afstandsonderwijs voelen zich betrokken bij de opleiding en geven aan dat de opleiding vlot bereikbaar is. Ze waarderen de aangeboden vakinhoudelijke begeleiding van de docenten en hebben het gevoel steeds bij hen terecht te kunnen met hun vragen. Studenten uit het modeltraject hebben eveneens de indruk dat de docenten begaan zijn met hen. De flexibiliteit die de opleiding over het algemeen vooropstelt, is een duidelijk sterkte wat ook door studenten uit de verschillende opleidingsvarianten wordt benadrukt. Gemeenschappelijke opleidingsonderdelen worden voor beide afstudeertrajecten in verschillende semesters ingepland wat de samenstelling van geïndividualiseerde trajecten vergemakkelijkt en de doorstroom van studenten doorheen het programma ten goede komt. Studenten maken dan ook dankbaar gebruik van deze mogelijkheid bij het samenstellen van hun persoonlijk deeltraject. Binnen de opleiding neemt het aantal studenten met een geïndividualiseerd traject toe ten opzichte van het aantal studenten in een modeltraject. Studenten waarderen de trajectbegeleiding die door de opleiding wordt aangeboden. De trajectbegeleider stemt af met het opleidingshoofd omtrent het toekennen van vrijstellingen en waar nodig worden ook docenten gecontacteerd. De opleiding beschikt over een aantal verkorte trajecten voor zij-instromers met een bepaald diploma. Deze trajecten worden jaarlijks geüpdatet afhankelijk van de wijzigingen binnen het eigen curriculum en binnen dat van de andere opleiding. Een vrijstelling voor de bachelorproef is mogelijk voor zij-instromers indien de student individueel al een bachelorproef aangaande een vastgoedgerelateerd thema heeft uitgewerkt. De commissie acht echter het verlenen van een vrijstelling voor de bachelorproef niet gerechtvaardigd, zeker gezien het belang van de bachelorproef binnen het curriculum.

Studenten menen dat de opleiding haalbaar is en geven aan dat begrote studietijd overeenstemt met de reële studietijd. Om zicht te krijgen op de **studeerbaarheid** van het opleidingsprogramma voert de opleiding studentenbevragingen, focusgesprekken en studietijdmetingen uit. De commissie waardeert dat de opleiding met de methodiek van de trajectkoörd ook de studeerbaarheid in het modeltraject wenst te verhogen. De opleiding geeft aan dat de uitstroom vooral plaatsvindt in het eerste modeltraject na het eerste semester, maar dat tegelijkertijd nieuwe studenten instromen die heroriënteren na het eerste semester in een andere opleiding.

Ondanks het grote aantal studenten slaagt de opleiding erin de studenten een gezicht te geven, gehoor te geven aan hun noden en wensen, en rekening te houden met hun opmerkingen. Studenten uit de verschillende opleidingsvarianten waarderen de **inspraakmogelijkheden** die hen worden geboden, via de opleidingscommissie, de facultaire participatiecommissie en de faculteitsraad. Verder richt de opleiding focusgroepen en feedbackgesprekken in en vraagt ze input van studenten via periodieke bevragingen over opleidingsonderdelen en over de totaliteit van de opleiding bij het uitstromen. Studenten waarderen dat de opleiding hierbij actief aan de slag gaat met hun voorstellen en bemerkingen.

Om de **kwaliteit** te bewaken beschikt de opleiding over verschillende procedures en instrumenten. Zo heeft de opleiding een beleidsplan opgesteld voor de periode 2012-2017. Binnen de faculteit wordt dit plan systematisch opgevolgd door de opleidingscommissie zelf en (halfjaarlijks) door de stuurgroep Strategie. Binnen een driejarige cyclus worden telkens alle opleidingsonderdelen gescreend door expertiseteams die reflecteren over de inhoud, de nood aan actualisatie, de werkvormen, het studiemateriaal, de positie van het opleidingsonderdeel in het programma, de afstemming met de leerlijn en de flankerende opleidingsonderdelen. Bij deze screening worden ook de resultaten van studentenbevragingen, focusgroepen, resonantiecommissies en aanbevelingen van de opleidingscommissie betrokken. Ook het traject voor avondonderwijs wordt nauwgezet opgevolgd en geëvalueerd door de opleiding. Ter ondersteuning en uitvoering van al deze kwaliteitsprocessen kan de opleiding beroep doen op de dienst Integrale Kwaliteitszorg en Onderwijsontwikkeling.

De commissie besluit dat de opleiding beschikt over alle elementen die belangrijk zijn voor de uitbouw van een coherent samenhangende leeromgeving. Dit uit zich onder meer in een grote hoeveelheid elektro-

nisch materiaal ter ondersteuning van het onderwijsproces. De commissie meent dat de opleiding een inhoudelijk interessant en solied programma aanbiedt, maar dat de opbouw en de samenhang doorheen het programma kan worden versterkt. De vormgeving van het curriculum en de bijhorende werkvormen zijn geënt op de beoogde leerresultaten en de bijhorende deelcompetenties en niveaudeSCRIPTORen. Hoewel dit een logische keuze is, meent de commissie dat hierdoor een zekere mate van versnippering is opgetreden wat een grotere impact heeft op de afstudeerrichting Makelaardij dan bij het realiseren van de einddoelen binnen de afstudeerrichting Landmeten. De opleiding heeft aandacht voor flexibiliteit en authenticiteit binnen de opleiding en de inzet op internationalisering is opvallend. De materiële voorzieningen laten toe de onderwijsactiviteiten te ondersteunen. Ondanks de grootte van de opleiding slaagt het toegewijd en deskundig personeel erin gehoor te geven aan de studenten en (vakinhoudelijke) begeleiding aan te bieden die overeenstemt met de verwachtingen van de studenten. Op vlak van kwaliteitszorg worden strategische plannen nauwgezet opgesteld en opgevolgd. Deze bevindingen afwegend beoordeelt de commissie de tweede generieke kwaliteitswaarborg als voldoende voor de beide afstudeerrichtingen. Wat het studietraject voor werkstudenten betreft, stelt de commissie vast dat de opleiding veel aandacht heeft besteed aan de didactische aanpak. Het elektronisch leerplatform wordt hierbij adequaat ingezet ter ondersteuning het onderwijsproces. Gezien het cruciaal belang van deze tool voor het afstandsonderwijs, beoordeelt de commissie studietraject voor werkstudenten als goed.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau voor alle varianten van de opleiding Vastgoed als voldoende.

Op basis van de gesprekken met alle betrokkenen, de toets- en evaluatieopgaven en de ingekeken eindwerken stelt de commissie vast dat de opleiding erin slaagt de beoogde competenties op niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur af te toetsen, waardoor het gerealiseerde eindniveau van de opleiding is geborgd.

De opleiding besteedt duidelijk aandacht aan de kwaliteit van de toetsing. Het **toetsbeleid** is geïnspireerd op het evaluatiebeleid van de hogeschool, waarbij de opleidingscommissie de kwaliteit van de toetsing bewaakt en hiervoor onder meer gebruik maakt van een competentie- en toetsdatabase.

De commissie stelt vast dat de opleiding veel belang hecht aan het opstellen van toetsen. Zo is toetsing een onderwerp van de peerscreening die docenten uitvoeren en dienen docenten per vraag het aantal deelpunten en het modelantwoord aan te geven. De opleiding waakt er daarenboven over dat examens representatief zijn voor de volledige leerstof. De commissie adviseert de opleiding daarnaast ook voldoende aandacht te besteden aan de analyse van de resultaten van de toetsing. Momenteel worden de slagingspercentages van de verschillende opleidingsonderdelen geanalyseerd en besproken binnen de opleidingscommissie, waarna terugkoppeling volgt binnen de teamvergadering. De commissie meent echter dat de opleiding hierbij meer oog kan hebben voor de validiteit en de betrouwbaarheid van elke toets en raadt aan hier meer op in te zetten.

Studenten uit de verschillende opleidingsvarianten zijn over het algemeen tevreden over het evaluatiebeleid en menen dat de toetsing op een eerlijke manier gebeurt. De examens leunen volgens hen nauw aan bij de verwachtingen. Evaluatiecriteria en voorbeeldvragen zijn beschikbaar. Na afloop hebben studenten de mogelijkheid persoonlijke en kwaliteitsvolle feedback te ontvangen. De opleiding kiest voor een studentgecentreerde toetspraktijk en geeft aan competentiegericht te evalueren. Hiervoor hanteert ze een mix van **toetsvormen** zoals papers, self- en peerassessment, praktijktesten, presentaties, oefeningen en schriftelijke- en mondelinge evaluatie. Zowel formatieve als summatieve evaluatie komen aan bod. Studenten waarderen deze tussentijdse evaluatie waardoor docenten zicht hebben op hun voortgang en indien nodig bijsturen.

De stage en de bachelorproef vormen het sluitstuk van de opleiding. De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een doordacht systeem voor de **stagebeoordeling**, maar dat de uitvoering van het systeem nog kan worden aangescherpt daar dit momenteel nog ruimte laat tot ruis. De opleiding heeft hard gewerkt aan het uitschrijven van criteria voor stagebeoordeling. Om de beoordeling van de stage te stroomlijnen wordt het elektronisch platform Qtool gebruikt. Deze tool laat toe verschillende gewichten toe te wijzen aan de competenties, waardoor bepaalde competenties meer doorwegen bij de stage-evaluatie. Hoewel de commissie meent dat de stagebeoordeling theoretisch goed in elkaar zit, vindt ze dat implementatie nog kan worden versterkt en verhelderd. Momenteel hebben studenten soms de indruk dat het stagebeoordeling niet altijd even objectief verloopt en stellen ze zich vragen bij de mate waarin de relatie met de stagementor en stagebegeleider de eindscore voor de stage kan beïnvloeden. Ook stagementoren menen dat de stagebeoordeling

ruimte laat voor interpretatie. Om discrepantie te voorkomen gebruikt de opleiding momenteel de niveaudecriptoren als richtwaarden voor de evaluatie. De opleiding geeft aan dat deze koppeling nog niet de gewenste resultaten oplevert en men in de toekomst de niveaudecriptoren wenst te vertalen in concreet gedrag, daar de huidige niveaudecriptoren hier nog te weinig naar peilen. De commissie beveelt de opleiding hierbij aan het beoordelingssysteem te evalueren op helderheid in gebruik en communicatie en dit te versterken ten aanzien van alle betrokken partijen.

Net zoals bij de beoordeling van de stage, wordt ook bij de **bachelorproef-beoordeling** Qtool gebruikt ter ondersteuning van het evaluatieproces. De bachelorproef wordt competentiegericht beoordeeld waarvoor de beoordelaars gebruik maken van op indicatoren en gedragsdescriptoren. Na het doornemen van enkele eindwerken, meent de commissie dat deze inhoudelijk overeenstemmen met de verwachtingen maar dat de onderzoekscomponent eerder beperkt is uitgewerkt. Studenten zijn tevreden over de mix van beoordelaars die betrokken zijn bij de bachelorproefbeoordeling. Naast de promotor en een co-promotor die de bachelorproef lezen en beoordelen, is ook een derde jurylid betrokken bij de evaluatie. Het derde jurylid geeft een beoordeling op basis van de presentatie en de verdediging, zonder de bachelorproef te lezen. De commissie meent dat de transparantie aangaande de beoordeling van de bachelorproef kan worden versterkt, daar uit de gesprekken blijkt dat hier bij de studenten nog onduidelijkheid rond heerst.

Het werkveld is tevreden over de **verworven competenties** van de afgestudeerden en is gretig om de studenten aan te werven, zeker wat betreft alumni uit de afstudeerrichting Landmeten. Alumni worden dan ook vlot opgenomen in een brede arbeidsmarkt. Ze voelen zich hier op een voldoende wijze op voorbereid. De opbouw van het programma draagt bij tot de perceptie dat de groep studenten Landmeten zich sterker profileren. Afgestudeerden Makelaardij geven aan technisch en juridisch goed onderlegd te zijn, maar op commercieel vlak nog te kort te schieten. Dit aspect mocht volgens hen sterker aan bod gekomen zijn tijdens de opleiding. Een uitbreiding van het aantal praktijkoefeningen hieromtrent is volgens hen noodzakelijk. De opleiding is zich hier van bewust en tracht door middel van programmawijzigingen hieraan tegemoet te komen.

De commissie is tevreden over het **diplomarendement** van de opleiding dat boven het Vlaamse gemiddelde ligt. De gemiddelde studieduur bedraagt in 2012-2013 ongeveer drie jaar en vier maanden. Afgestudeerden kunnen via

eengoedgekeurd verkort traject het diploma van de andere afstudeerrichting behalen in drie semesters. Een groot aantal afgestudeerden vat na de studies een vervolgopleiding aan. Alumni Landmeten volgen veelal het schakelprogramma tot Master in de industriële wetenschappen – landmeten om daarna ook door te stromen naar de masteropleiding. Afgestudeerden makelaardij starten volgens de gegevens van de opleiding vooral een vervolgtraject binnen management, zoals bijvoorbeeld de Master Handelswetenschappen of de landmeetsector, zowel op bachelor- als op masterniveau. Meer dan 50% van de afgestudeerden volgt een navorming of bijscholing.

Samenvattend besluit de commissie dat de opleiding erin slaagt het beoogde eindniveau te realiseren. De commissie meent dat het evaluatiebeleid en de operationalisering reeds op een adequate manier gebeurt, maar dat hier en daar nog optimalisaties mogelijk zijn. De stagebeoordeling en bacheloproefbeoordeling steunen op een doordacht theoretisch systeem, maar de commissie stelt vast dat dit nog niet bij alle echelons zo is doorgedrongen. De opleiding slaagt erin studenten Makelaardij inhoudelijk op een voldoende wijze voor te bereiden op een brede arbeidsmarkt, waar studenten ook vlot worden in opgenomen. Dit maakt dat de commissie de afstudeerrichting Makelaardij als voldoende beoordeelt. Hoewel de tevredenheid beduidend hoger is bij het werkveld en de alumni aangaande de afstudeerrichting Landmeten, meent de commissie dat op basis van bovenstaande argumenten nog ruimte is voor verbetering wat maakt dat de commissie ook voor deze afstudeerrichting het gerealiseerde eindniveau als voldoende beoordeelt.

Gezien er op het tijdstip van het visitatiebezoek nog geen afgestudeerden zijn die het studietraject voor werkstudenten volledig hebben doorlopen, heeft de commissie zich voor het oordeel moeten baseren op de voorgelegde documenten en de gesprekken met de verantwoordelijken van het aangeboden traject. Onder meer doordat het aangeboden traject gelijkloopt met het modeltraject, heeft de commissie vertrouwen in het studietraject voor werkstudenten, maar benadrukt ze dat het oordeel een theoretische score betreft daar er nog geen afgestudeerden zijn. Deze bevindingen afwegend beoordeelt de commissie de derde generieke kwaliteitswaardborg als voldoende voor het studietraject voor werkstudenten.

Integraal eindoordeel van de commissie

Afstudeerrichting Makelaardij

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Afstudeerrichting Landmeten

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Studietraject voor werkstudenten

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vastgoed voor de afstudeerrichting Makelaardij, conform de beslisregels, voldoende.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vastgoed voor de afstudeerrichting Landmeten, conform de beslisregels, voldoende.

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vastgoed voor het studietraject voor werkstudenten, conform de beslisregels voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Reduceer het aantal competenties binnen het opleidings specifieke leerresultatenkader.
- Maak de visie helderder. Zet bepaalde accenten meer in te verf en draag deze uit in de communicatie ten aanzien van de verschillende stakeholders. Formuleer de visie zodanig dat deze meer als leidraad kan dienen voor het onderwijsproces en de evaluatie en op die manier duidelijk vorm kan geven aan het didactisch model.
- Blijf aandacht besteden aan gerichte benchmarking

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Expliciteer de binding binnen het programma en zoek verder uit hoe deze kan worden gerealiseerd. Besteed hierbij aandacht aan de opbouw doorheen het programma en de verwevenheid van de verschillende leerlijnen.
- Zet sterker in op het informeren van stage mentoren met betrekking tot het belang van de stage binnen het vormingspakket. Blijf eveneens inzetten op de kwaliteitsbewaking aangaande invulling van de stage en de keuze van stageplaatsen.
- Versterk de link tussen het eigen onderzoek en de bachelorproeven. Wees alert dat het opzet van de stage en de bachelorproef, al dan niet gerelateerd, duidelijk inhoudelijk gescheiden en in overeenstemming met de begrote studiepunten is.
- Besteed aandacht aan het globaal beeld van het didactisch concept en vermijd de versnippering die is ontstaan op vlak van werkvormen door de vrij detaillistische vormgeving op niveau van de indicatoren.
- Herbekijk het systeem van vrijstellingen verlenen voor de bachelorproef.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Zet sterker in op de validiteit en betrouwbaarheid van elke toets.
- Evalueer het stagebeoordelingssysteem op helderheid in gebruik en communicatie en versterk dit ten aanzien van alle betrokken partijen.
- Versterk de transparantie aangaande de beoordeling van de bachelorproef ten aanzien van alle betrokkenen.

Naar aanleiding van de terugmelding van het opleidingsrapport heeft de opleiding aangegeven welke verbeteracties recent zijn uitgevoerd. De commissie heeft met genoeg kennis genomen van de verbeteracties die sinds het visitatiebezoek al zijn ondernomen, acties die ze als positief beschouwt.